

Date: 29th April-2026

INGLIZ VA RUS TILLARINI O'QITISHDA O'XSHASH VA FARQLI JIHATLAR

Avezova Shohida Tuksanovna

Buxoro viloyati Peshku tumani 1-son texnikumining rus tili o'qituvchisi

Aminova Lola Dehqonovna

Buxoro viloyati Peshku tumani 1-son texnikumining ingliz tili o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz va rus tillarini o'qitish jarayonidagi umumiy yondashuvlar hamda o'ziga xos farqli jihatlar tahlil qilingan. Xususan, har ikki tilni o'qitishda kommunikativlik, amaliy yo'naltirilganlik, nutq faoliyati turlarini rivojlantirish kabi umumiy tamoyillar muhim o'rin tutishi, biroq fonetik, grammatik, leksik va madaniy jihatlar o'qitish usullarini turlicha tashkil etishni talab qilishi yoritilgan. Shuningdek, dars jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli vositalar va qiyosiy yondashuvdan foydalanishning ahamiyati ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili, rus tili, til o'qitish metodikasi, kommunikativ yondashuv, qiyosiy tahlil, grammatika, fonetika, leksika, raqamli ta'lim, nutq faoliyati.

Bugungi kunda xorijiy tillarni o'qitish masalasi ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, ingliz va rus tillari amaliyotda eng ko'p o'rgatiladigan tillar sifatida nafaqat muloqot vositasi, balki kasbiy va akademik rivojlanish omili sifatida ham katta ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli ushbu ikki tilni o'qitishdagi o'xshash va farqli jihatlarni aniqlash metodik nuqtai nazardan muhimdir.

Ingliz va rus tillari turli til oilalariga mansub bo'lsa-da, ularni o'qitish jarayonida ayrim umumiy pedagogik tamoyillar saqlanib qoladi. Masalan, har ikki tilni o'qitishda tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish kompetensiyalarini birgalikda rivojlantirish muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, o'qitish mazmuni va usullari tilning ichki tuzilishiga qarab farq qiladi. Qiyosiy tadqiqotlarda zamonaviy ta'lim muhitida ingliz va rus tillarini o'qitishda kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar va madaniy kontekstga tayanish muhim ekani ta'kidlangan.

Ingliz va rus tillarini o'qitishdagi eng muhim o'xshashlik — bu har ikki holatda ham tilni faqat qoidalar to'plami sifatida emas, balki muloqot vositasi sifatida o'rgatish zarurligidir. Zamonaviy metodikada o'quvchining faol ishtiroki, nutqiy vaziyatlar yaratish, juftlik va guruhlarda ishlash, savol-javob, muhokama, rolli o'yinlar kabi usullar samarali deb qaraladi. Bu yondashuv o'quvchini tildan hayotiy vaziyatlarda foydalanishga tayyorlaydi.

Yana bir umumiy jihat shundaki, har ikki tilni o'qitishda leksik minimumni tizimli shakllantirish, to'g'ri talaffuzga e'tibor berish va grammatik ko'nikmani amaliy nutq bilan bog'lash talab etiladi. Agar til o'qitish faqat qoida yodlash bilan cheklansa, o'quvchida real nutqiy faollik shakllanmaydi. Shu bois o'qituvchi darsni faqat tushuntirish asosida emas, balki faol harakat, mashq, muloqot va mustaqil fikrlash asosida qurishi kerak.

Date: 29th April-2026

Raqamli texnologiyalardan foydalanish ham har ikki tilni o'qitishda umumiy ahamiyatga ega. Kompyuter va internet vositalari, multimediya materiallari, audio va video topshiriqlar, onlayn lug'atlar va interaktiv platformalar dars samaradorligini oshiradi. Ayrim tadqiqotlarda ingliz va rus tili o'qituvchilarining CALL, ya'ni kompyuter yordamida til o'qitishga munosabati o'rganilganda, har ikki guruh uchun ham raqamli vositalar ta'lim jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan, biroq ingliz tili o'qituvchilarida bunga nisbatan faolroq munosabat kuzatilgan.

Ingliz va rus tillarini o'qitishdagi asosiy farq, avvalo, ushbu tillarning lingvistik tabiati bilan bog'liq. Ingliz tilida so'z tartibi nisbatan qat'iy, grammatik munosabatlar ko'pincha yordamchi so'zlar va konstruksiyalar orqali ifodalanadi. Rus tilida esa kelishiklar tizimi, so'z o'zgarishi va flektiv shakllar kuchliroq rivojlangan. Shu sababli ingliz tili darslarida gap qurilishi, zamon shakllari va artikllarni to'g'ri qo'llashga ko'proq e'tibor berilsa, rus tilida ot, sifat, olmosh va fe'l shakllarining o'zgarishini puxta o'zlashtirish muhim bo'ladi. Ingliz va rus tillarining grammatik qiyosiy tahliliga bag'ishlangan ishlar ham ushbu farqlarni o'qitish metodikasiga bevosita ta'sir qiluvchi omil sifatida ko'rsatadi.

Fonetik jihatdan ham katta farq mavjud. Ingliz tilida tovush va harf munosabati har doim ham to'g'ridan to'g'ri mos kelmaydi, shuning uchun talaffuzni alohida mashqlar orqali shakllantirish talab etiladi. Rus tilida esa kirill alifbosi asosida yozish va o'qish nisbatan tizimliroq bo'lsa-da, urg'uning harakatchanligi, ayrim undosh va unli tovushlarning talaffuzi o'quvchilar uchun qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Demak, ingliz tilida transkripsiya va eshitish asosida ishlash kuchliroq zarur bo'lsa, rus tilida orfoepik mashqlarga ko'proq o'rin berish maqsadga muvofiq.

Leksik jihatdan ham metodik farqlar mavjud. Ingliz tilida qisqa va funksional nutqiy birliklar, kundalik muloqot ifodalari, frazeologik birikmalar va kollokatsiyalar muhim o'rin tutadi. Rus tilida esa so'z yasalishi, morfem tarkibi, uslubiy rangdorlik va nutq vaziyatiga mos birliklarni tanlash ham muhim hisoblanadi. Shu sababli ingliz tilini o'qitishda ko'proq muloqot namunasi va standart konstruksiyalar, rus tilini o'qitishda esa shakl va ma'no munosabatini chuqurroq ochish talab qilinadi.

Ingliz va rus tillarini bir-biri bilan qiyoslab o'qitish ayniqsa ko'p tilli muhitda samarali natija beradi. Chunki o'quvchi bir tildagi mavjud bilimlarini ikkinchi tilni o'zlashtirishda tayanch sifatida ishlata oladi. Masalan, gap qurilishi, so'z turkumlari, so'z yasalishi, murojaat shakllari, rasmiy va norasmiy uslub kabi jihatlarni qiyosiy tahlil qilish o'quvchining fikrlash doirasini kengaytiradi. Bunday yondashuv faqat til o'rganishni yengillashtirmaydi, balki metatil tafakkurini ham shakllantiradi.

Qiyosiy usuldan foydalanishda o'qituvchi juda ehtiyotkor bo'lishi kerak. Chunki barcha o'xshashliklar haqiqiy ekvivalent emas. Ayrim hollarda tashqi o'xshashlik o'quvchini chalg'itishi mumkin. Shu sababli o'qituvchi o'xshashlik bilan birga farqni ham aniq ko'rsatib borishi zarur. Ayniqsa, yolg'on o'xshash so'zlar, grammatik konstruksiyalar va talaffuzdagi farqlar muntazam mashqlar orqali mustahkamlanishi lozim.

Date: 29th April-2026

Mening fikrimcha, ingliz va rus tillarini o'qitishda eng to'g'ri yo'l — bu umumiy metodik asosni saqlagan holda, har bir tilning tabiatiga mos mikrometodik yechimlarni qo'llashdir. Ya'ni dars tuzilishida kommunikativlik, faol ishtirok, mustaqil fikrlash va raqamli vositalar umumiy platforma bo'lib xizmat qiladi. Biroq mashq mazmuni, tushuntirish uslubi va nazorat shakli til xususiyatiga qarab moslashtiriladi.

Masalan, ingliz tili darsida listening va speaking topshiriqlari orqali tezkor reaksiya shakllantirish samarali bo'lsa, rus tilida grammatik shakllarni kontekstda qo'llash, matn bilan ishlash va nutqiy tahlil mashqlari ko'proq natija berishi mumkin. Shuningdek, har ikki tilda ham madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirish muhim. Chunki til faqat grammatika emas, balki dunyoqarash va muloqot madaniyatini ham ifoda etadi. Britaniya va Rossiya ta'lim muhiti qiyosiy tahliliga bag'ishlangan ishlarda ham ta'lim muhiti, madaniy kontekst va tashkil etish shakllari til o'qitish usullariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi qayd etilgan.

Xulosa qilib aytganda, ingliz va rus tillarini o'qitishda o'xshash jihatlar ko'p: kommunikativ yondashuv, nutq faoliyati turlarini rivojlantirish, interaktiv metodlardan foydalanish va raqamli texnologiyalarni jalb etish shular jumlasidandir. Biroq har bir tilning fonetik, grammatik, leksik va madaniy xususiyatlari darsni tashkil etishda o'ziga xos yondashuvni talab qiladi.

Shu bois til o'qituvchisi tayyor qolipdan emas, balki qiyosiy tahlil, o'quvchi ehtiyoji va tilning ichki tabiatidan kelib chiqib ish yuritishi kerak. Aynan shunda dars mazmunli, amaliy va samarali bo'ladi. Ingliz va rus tillarini o'qitishdagi o'xshash va farqli jihatlarni hisobga olish esa ta'lim sifati oshishiga, o'quvchilarning tilga qiziqishi kuchayishiga va ularning amaliy nutqiy kompetensiyasi shakllanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mironova D. A. Comparative analysis of foreign language teaching in modern educational environment in British and Russian universities: the case of Durham and Tomsk State universities // *Yazyk i kul'tura*. 2014. № 4.
2. Rasskazova T., Guzikova M., Green M. English language teacher development in a Russian university: Context, problems and implications // *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2017. Vol. 237.
3. Zaretskaia N., Metruk R. The Differences between English and Russian Language Teachers' Attitudes towards Computer-Assisted Language Learning // *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*. 2021.
4. Timofeev V., Timofeeva A., Shramko L. A Comparative Study of Russian vs English in Teaching Language and Thinking Courses // *Proceedings of the International Conference on European Multilingualism: Shaping Sustainable Educational and Social Environment*. 2019. P. 67–73.
5. Comparative Grammatical Analysis of English and Russian Language // *ResearchGate* electronic resource.

Date: 29th April-2026

6. Monakhova E. Teaching English for Specific Purposes at Russian Universities // E3S Web of Conferences. 2023.

International Conferences
Open Access | Scientific Online | Conference Proceedings

